

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

*Факультет № 6
Кафедра соціології та психології*

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни «Засади сучасної науково-дослідної та дослідно-
конструкторської діяльності в Україні»
обов'язкових компонент
освітньо-наукової програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

081 Право

**Тема № 7. Форми, види науково-дослідної та дослідно-
конструкторської діяльності у закладах вищої освіти.**

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри соціології та психології
(протокол від 15.08.2023 № 8)

Розробник: професор кафедри соціології та психології, доктор педагогічних наук, доцент Марченко О. Г.

Рецензенти:

1. Завідувач кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор психологічних наук, професор Євдокімова О. О.
2. Завідувач кафедри льотної експлуатації та безпеки польотів льотної академії Національного авіаційного університету, доктор технічних наук, професор Тимочко О. І.

План лекції

1. Форми науково-дослідної та дослідно-конструкторської діяльності у закладах вищої освіти: виконання НДР за комплексними та індивідуальними науковими темами; участь у реалізації державних і галузевих наукових програм; виконання договірних наукових досліджень на замовлення; участь у міжнародних наукових проєктах тощо.

2. Види науково-дослідної роботи студента: реферат, курсова робота (реферативна, дослідницька), дипломна робота (дипломний проєкт, дипломний твір), магістерська робота.

Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Нормативно-правові акти:

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.
3. Про інформацію: Закон України від 02.10.92 № 2658-XII (зі змінами 01.01.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
4. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25.06.93 № 3323-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3322-12#Text>.
5. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11.07.2001 р. № 2623-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14>.
6. Про освіту: Закон України від 05.07.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

Основна

1. Коробочка О. М. Методологія та організація наукових досліджень : конспект лекцій. Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2015. 100 с. (<http://lib.istu.edu.ua/index.php?p=23&id=3740>)

Допоміжна:

1. Христинченко Н. П. Суб'єкти наукової діяльності в Україні. *Наше право*. 2014. № 5. С. 50-53. (http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nashp_2014_5_10).

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. І. І. Вернадського www.nbuv.gov.ua.

Текст лекції

При організації наукової та науково-педагогічної діяльності організатори НДДКД керуються положеннями Конституції України, Законами України «Про

вищу освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність», чинним законодавством, нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України з питань науково-дослідної роботи, «Положенням про організацію наукової, науково-технічної діяльності у закладах вищої освіти III і IV рівнів акредитації» та ін.

1. Форми науково-дослідної та дослідно-конструкторської діяльності у закладах вищої освіти: виконання НДР за комплексними та індивідуальними науковими темами; участь у реалізації державних і галузевих наукових програм; виконання договірних наукових досліджень на замовлення; участь у міжнародних наукових проєктах тощо.

Науково-дослідна робота є невід’ємною складовою освітньої діяльності в закладах вищої освіти та здійснюється з метою інтеграції наукової, навчальної та виробничої діяльності в системі вищої освіти.

Наукова діяльність забезпечується через:

єдність змісту освіти та програм наукової діяльності, спрямування фундаментальних і прикладних досліджень і розробок на створення і впровадження нових конкурентноспроможних технологій;

створення стандартів вищої освіти та навчальних посібників і підручників з урахуванням результатів науково-дослідної та дослідно-конструкторської діяльності;

розвиток різних форм наукової співпраці (в тому числі міжнародної), з установами та організаціями, безпосередню участь учасників навчально-виховного процесу в науково-дослідних і дослідно-конструкторських роботах;

організацію наукових заходів (семінарів, симпозіумів, конференцій, олімпіад, конкурсів тощо).

Науково-дослідна частина ЗВО здійснює загальну організацію, координацію, науково-методичне та інформаційно-аналітичне забезпечення науково-дослідної та дослідно-конструкторської діяльності. Науково-інформаційне забезпечення діяльності виконавців НДДКР здійснюється також бібліотекою ЗВО.

Основними формами НДР у ЗВО є:

- НДР за Комплексними науковими темами (проєктами);
- НДР за індивідуальними науковими програмами (підготовка дисертацій, монографічних досліджень);
- участь у реалізації державних і галузевих програм;
- виконання договірних наукових досліджень на замовлення підприємств, органів державної влади та місцевого самоврядування, інших установ та відомств;
- участь у міжнародних наукових програмах і проєктах, проведення досліджень за грантами міжнародних і вітчизняних фондів, організацій;
- участь у науково-експертних програмах тощо.

Участью у науково-дослідній та дослідно-конструкторській діяльності вважається також:

- виконання планових за програмами Національної академії наук та галузевих академій наук в Україні з відповідною звітністю;
- правове, інформаційне та ін. забезпечення НДДКР;
- організація виконання НДДКР та окремих її частин та ін.

Зауважимо, що підставою для фінансування НДДКР є Програма та Технічне завдання, що подаються за підписом науковим керівником та проректору з наукової роботи та міжнародного співробітництва і мають відповідну реєстрацію в УкрІНТЕІ.

2. Види науково-дослідної роботи студента: реферат, курсова робота (реферативна, дослідницька), дипломна робота (дипломний проект, дипломний твір), магістерська робота.

Науково-дослідна робота студентів у вищій школі характеризується різним ступенем та рівнями щодо глибини і складності. Зауважимо, що зазвичай науковий пошук здійснюють різні люди, які мають різну кваліфікацію, підготовку та дослідницькі можливості. Елементи наукового пошуку використовують уже під час навчального процесу в загальноосвітніх школах. Вимоги до наукового пошуку зростають у закладі вищої освіти.

Види науково-дослідної роботи студента: реферат, курсова робота (реферативна, дослідницька), дипломна робота (дипломний проект, дипломний твір), магістерська робота.

Реферат – доповідь на певну тему, що передбачає огляд відповідних літературних та інших джерел або викладення змісту наукової роботи, книги, статті.

Курсова робота – це робота на певну тему, яка передбачає опрацювання наукових, законодавчих, навчальних джерел, забезпечує їх об'єктивне викладення на основі відповідного аналізу та засвідчує суб'єктивний ступінь самостійності, уміння застосовувати здобуті знання та набуті навички, розвиває дослідницькі вміння та здібності.

Дипломна робота – це спеціальна форма наукової роботи, яка передбачає опрацювання наукових, законодавчих, навчальних, архівних джерел, забезпечує їх об'єктивне викладення на основі відповідного аналізу та засвідчує суб'єктивний ступінь самостійності, має свої кваліфікаційні ознаки, яку виконує студент-випускник для отримання диплома (свідоцтва) про закінчення навчального закладу.

Магістерська робота – післядипломна форма наукової роботи, яка передбачає опрацювання наукових, законодавчих, навчальних, архівних (у тому числі рукописних) джерел на вищому, в порівнянні з дипломною роботою, рівні, забезпечує об'єктивне викладення опрацьованого матеріалу на основі відповідного аналізу та засвідчує суб'єктивний ступінь самостійності, має свої кваліфікаційні ознаки.

Наукова робота студентів, що виконується поза навчальним часом,

організується у вигляді:

- участі студентів у виконанні досліджень з тематики держбюджетних та госпрозрахункових науково-дослідних робіт кафедр та наукових підрозділів вузів;
- організації студентських наукових гуртків, студентських конструкторських, технологічних та інших бюро;
- лекторської роботи з поширення знань у сфері науки, техніки, культури тощо.

Велику роль в організації наукової роботи студентів відіграють студентські наукові товариства— добровільні студентські об'єднання, що організуються у вищих навчальних закладах з метою залучення студентів до науково-дослідної роботи, поширення й узагальнення досвіду цієї роботи, підвищення якості підготовки та виховання майбутніх фахівців, здатних творчо застосовувати у практичній діяльності досягнення науково-технічного і культурного прогресу.

Тож, науково-дослідна та дослідно-конструкторська діяльність у закладах вищої освіти має відповідати принципам проблемності і міждисциплінарності. Провадження науково-дослідної та дослідно-конструкторської діяльності має сприяти не тільки піднесенню фундаментальних і прикладних розвідок і проєктів у відповідних галузях наук, але й модернізації змісту природничо-математичних, соціально-гуманітарних та ін. навчальних дисциплін.